

LAKIALOITE 18/2002 vp

Laki Suomen perustuslain 12 §:n muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Tällä lakiehdotuksella on tarkoitus vahvistaa ihmisarvon toteutumista siten, ettei perustuslain sanamuodosta johdu liian tiukkoja rajoituksia muulle lainsäädännölle sen määrittellessä yhteiskunnallisesti hyväksyttävän ja torjuttavan välisiä rajaa sananvapauden toteutumisessa. Viimeksi tämä kysymys on merkittävämminkin ollut esillä kuvataallenteiden levittämistä koskevan lainsäädännön yhteydessä.

Lakiehdotuksessa esitetään, että ihmisarvo nostetaan alaikäisten suojelemisen rinnalle tär-

keäksi lainsäädännön kriteeriksi. Eurooppalaisessa keskustelussa sekä lasten että ihmisarvon suojeleminen ovat merkittäviä käsitteitä. Samalla laennetaan mainintaa kuvaohjelmista sanonnalla "ja vastaavaa viestintää", koska pelkkä maininta kuvaohjelmista on nykyisen viestintäkäsityksen ja viestinnän vaikutusarvioiden mukaan liian ahdas. Käytännön elämässä viestinnän rajat aikuisten ja alaikäisten välillä eivät ole millään tavalla selkeitä eivätkä kovinkaan helposti valvottavissa.

PERUSTELUT

Ihmisarvo on uuden valtiosäännön keskeinen perusta, niin kuin se on ennenkin ollut keskeinen lainsäädäntömme ohjenuora. Perustuslain 1 §:n 2 momentissa todetaan mm., että valtiosääntö turvaa ihmisarvon loukkaamattomuuden. Ihmisarvon käytännön toteutumisen määrittelee erillislainsäädäntö, mutta se ei voi olla ristiriidassa tämän perustuslain yleisen periaatteen kanssa.

Perustuslaissa säädellään sananvapautta ja julkisuutta 2 luvun 12 §:ssä. Vaikka laissa viitataan lastensuojelullisiin näkökohtiin, niin ihmisarvokysymys on jäänyt huomioimatta. Räikeissä tapauksissa kuvaan astuu rikoslaki, mutta lainsäätäjällä olisi enemmän harkintavaltaa eril-

lislainsäädännön laatimisessa, mikäli perustuslain kriteereissä otettaisiin huomioon muutkin seikat kuin alaikäisten suojeleminen.

Useat vanhemmat ovat huolestuneina seuranneet monia kuvallisen ja vastaavan viestinnän muotoja, jotka eivät ole vastanneet heidän käsitystään terveestä viestinnästä. Samalla on havaittu, että monet muodollisesti aikuisille tarkoitettut viestintätuotteet ovat käytännössä aivan liian yksinkertaisia reittejä levinneet myös alaikäisten käsiin. Viestinnällä on aina omat vaikutuksensa, silloinkin kun katsoja ja kuuntelija ovat täysi-ikäisiä.

Kansainvälisen lapsen oikeuksien yleissopimuksen 17 artiklan mukaan sopimusvaltiot tunnustavat joukkotiedotusvälineiden tärkeän tehtävän ja takaavat, että lapsi saa tietoa monenlaisista kansallisista ja kansainvälisistä lähteistä, erityisesti niistä, joiden toiminta tähtää hänen sosiaalisen, hengellisen ja moraalisen hyvinvointinsa sekä ruumiillisen terveytensä ja mielenterveytensä edistämiseen. 17 artiklan e)-kohta rohkaisee kehittämään asianmukaisia toimintatapoja lasten suojelemiseksi heidän hyvinvoinnilleen vahingollisilta tiedoilta ja aineistoilta.

Kansainvälisen lapsen oikeuksien yleissopimuksen henki edellyttää suojelemaan lapsia jul-

kaisuilta, jotka vahingoittavat heidän nykyistä ja tulevaa kehitystään. Julkisuudessa ja lehtikirjoittelussa muistutetaan, että lasten kasvatus on kriisissä ja vanhemmuus kadoksissa. Tilalle asuvat oheiskasvattajat, joista on muotoutumassa yhä tärkeämpiä piilokasvattajia. Nykyisellään lainsäädäntö jättää käytännön elämässä monia rajoja auki tavalla, joka ei ole lasten eikä aina täysi-ikäistenkään, eli siis ihmisarvon suojelemisen, kannalta hyödyksi.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

Suomen perustuslain 12 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty Suomen perustuslain 73 §:ssä säädetyllä tavalla, muutetaan 11 päivänä kesäkuuta 1999 annetun Suomen perustuslain (731/1999) 12 §:n 1 momentti seuraavasti:

12 §

Sananvapaus ja julkisuus

Jokaisella on sananvapaus. Sananvapauteen sisältyy oikeus ilmaista, julkistaa ja vastaanottaa tietoja, mielipiteitä ja muita viestejä kenenkään ennakolta estämättä. Tarkempia säännöksiä sananvapauden käyttämisestä annetaan lail-

la. Lailla voidaan säätää kuvaohjelmia ja vastaavaa viestintää koskevia ihmisarvon ja lasten suojelemiseksi välttämättömiä rajoituksia.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 200 .

Helsingissä 8 päivänä maaliskuuta 2002

Jouko Jääskeläinen /kd
Leena Rauhala /kd

Ismo Seivästö /kd
Leea Hiltunen /kd